

2. OTURUM EMPATİ KURUYORUM

AMAÇ

Öğrencilerin zorbalık yapan, zorbalığa maruz kalan ve izleyici rollerinin farkına varması ve bu rollerdeki bireylerin ne hissettiklerini açıklayabilmesi

KAZANIMLAR

Bu oturum sonunda öğrenciler;

- Bir zorbalık durumunda karşılaşılabilecek üç farklı rolün farkına varır.
- Zorbalık yapan bir öğrenci ile empati kurabilir
- Zorbalığa maruz kalan bir öğrenci ile empati kurabilir
- İzleyici rolündeki bir öğrenci ile empati kurabilir

MATERYAL

Tahta, kalem, FORM 4- Hikâye Kartları

YÖNTEM VE TEKNİK

Soru-cevap, tartışma, örnek olay

SÜRE

40 dakika

SÜREÇ

• Bir önceki oturumda ele alınan konuları hatırlatmak amacıyla öğrencilere "Önceki çalışmamızda zaman zaman çevremizde karşılaştığımız bir sorun olan akran zorbalığı konusunu ele aldık. Akran zorbalığı bir ya da daha fazla güçlü öğrencinin zayıf olan öğrenciye zarar verme, onu rahatsız etme ya da küçük düşürmek için defalarca eziyet etmesi ya da eziyet etme çabası olarak tanımladık. Bir davranışa zorbalık diyebilmek için "güç dengesizliği olması", "tekrarlanıyor olması" ve "kasıtlı yapılması" gerekiyordu. Ayrıca geçen çalışmamızda akran zorbalığının fiziksel, sözel, ilişkisel ve siber şekillerde yapılabileceği üzerinde durmuştuk. Son olarak da bir zorbalık durumunda zorbalığı yapan, zorbalığa maruz kalan ve zorbalığı izleyenler şeklinde üç rol olduğu üzerinde çalışmıştık." açıklaması yapılarak çalışma başlatılabilir. Daha sonra öğrencilere "Şimdi sizlere öğrenciler arasında yaşanan bir zorbalık durumuna ilişkin bir hikâye anlatacağım ve sonra bu hikâyeye ilişkin sizlere sorular yönelteceğim" denilir.

Metin, sınıflarına yeni gelen ve konuşması biraz farklı olan Ahmet'e kötü davranışlarda bulunmaktadır. Önce sınıfta ve koridorda Ahmet'e çelme takmaya, sonra okul bahçesinde bulduğu her fırsatta onu itmeye çalışmaktadır. Metin birkaç hafta önce de Ahmet'in sırt çantasını izinsiz bir şekilde almış ve içindekileri sağa sola fırlatmıştır. Metin'in davranışını gören arkadaşlarına "Bunu kimseye söylemeyin sakın!" diyerek onların gözlerini korkutmuştur. Bugün Metin ve iki arkadaşı Ahmet'i okul bahçesinde köşeye sıkıştırmış ve Ahmet'e onlara para vermesi gerektiğini, yoksa başına daha kötü şeyler geleceğini söylemiştir. Bahçede başka öğrenciler olaya tanıklık etmelerine rağmen tepki göstermemişlerdir. Anlaşılan o ki Ahmet'e kimse yardım etmemiştir. Ahmet tek başına kalmıştır.

- **"Bu çocuklar arasında nasıl bir sorun var? Bu zorbalık mı?"** soruları yöneltilir. Öğrencilerin yanıtları alındıktan sonra "Görüldüğü gibi bu hikâyede bir zorbalık durumu anlatılıyor ve bir durumu zorbalık olarak isimlendirebilmek için gerekli üç özellik de bu hikâyede mevcut. Metin'in Ahmet'e yönelik olumsuz davranışları tekrarlanıyor, Metin bu okulda daha eski bir öğrenci ve arkadaşları var. Ahmet ise yeni bir öğrenci... Metin bu davranışları kasıtlı olarak gerçekleştiriyor. Hikâyemizde de görüldüğü gibi zorbalık olaylarında üç rol vardır. Zorbalığı uygulayan (Metin ve arkadaşları), zorbalığa maruz kalan (Ahmet) ve zorbalığa şahit olanlar, izleyiciler." açıklaması yapılabilir.
- **"Sizce Ahmet nasıl hissediyor?"** sorusu yöneltilir. Öğrencilerin yanıtları alındıktan sonra "Ahmet kendini yalnız ve üzgün hissediyor, Metin'in canını yakıp eşyalarını aldığı ve çok az arkadaşı olduğu bir yere gelmekten korkuyor. Bazen arkadaşları yokmuş gibi görünen ve okulda genellikle yalnız kalan öğrenciler zorbalığa uğrar. İzole ya da yalnız olmak, birini güçsüz ve daha kolay rahatsız edebilmiş gibi gösterebilir, ancak zorbalığa uğraması Ahmet'in suçu değildir." açıklaması yapılır.
- **"Metin ve arkadaşları Ahmet'e nasıl zorbalık yapıyor?"** sorusu yöneltilir. Öğrencilerin muhtemel yanıtı "Çelme takmak, itmek, bir şeyler almak, tehdit etmek, korkutmak, para talep etmek" şeklinde olabilir.
- **"Metin ve arkadaşlarının Ahmet'e zorbalık yaptığını izleyen öğrenciler ne hissediyor, bu durumla ilgili ne düşünüyor olabilir?"** sorusu yöneltilir. Öğrenciler "üzgün, korkmuş, kızgın, endişeli, başına gelmediğine sevinmiş" gibi yanıtlar verebilir.

• Hikâye üzerinde bu şekilde çalıştıktan sonra öğrencilerin başka hikâyeler üzerinde çalışmalarını için gruplara ayrılması sağlanır. Öğrenciler beş gruba ayrılır.² Her gruba bir hikâye kartı verilir. Öğrencilere “Göreviniz size verdiğim hikâyeyi okumak ve grup olarak tartışmaktır. Hikâyeyi okurken veya dinlerken, zorbalık yapan, zorbalığa maruz kalan ve zorbalığı izleyen öğrencilerin kendilerini nasıl hissettiğini düşününüz ve hikâyedeki zorbalık davranışlarının neler olduğunu not ediniz. Hikâyenizi okuduktan sonra karttaki soruları yanıtlayınız. Grubunuzdaki herkesin sırasıyla düşüncelerini ifade ettiğinden emin olunuz. Bu aktivite için yaklaşık 10 dakikanız olacak ve ardından tartıştıklarınızı paylaşmak için tekrar bir araya geleceğiz.” açıklaması yapılır. Gruptaki her öğrencinin düşüncelerini ifade etmesi gerektiği vurgulanır. On dakika sonra sınıf tekrar bir araya getirilir. Her hikâye sunulduğunda, o gruptaki bir öğrenciden hikâyeyi okuması ve aralarında seçtikleri grup sözcüsünden grupların sorulara verdikleri cevapları listelemesi istenilir.³

• Grupların paylaşımları tamamlandıktan sonra sınıftaki öğrencilerle yapılan çalışma hakkında kısaca konuşularak süreç gözden geçirilir. Daha sonra ise “Bugün zorbalık yapan, zorbalığa maruz kalan ve izleyenlerin duyguları üzerinde çalıştık. Zorbalık olayı meydana geldiğinde zorbalık yapanlar; yapmış oldukları davranıştan keyif alabilirler, can yakma arzusu içinde olabilirler, geçerli bir nedeni olmamalarına rağmen karşıdaki kişiye sürekli ve kasıtlı bir şekilde zarar veriyor olabilecekleri, zorbalığa maruz kalanların maruz kaldıkları zorbalık karşısında kızgın, öfkeli, üzgün, bıkkın, kaygılı, incinmiş, utanmış, haksızlığa uğramış vb. gibi olumsuz duygular hissedebilecekleri ve son olarak izleyicilerin ise zorbalığa tanık olduklarında; şaşkın, çaresiz, kaygılı, kafası karışmış, gergin ve korkmuş hissedebileceklerini belirledik. Bir sonraki etkinliğimizde ise zorbalığa maruz kalan kişilerin bu duruma nasıl ‘Dur!’ diyebilecekleri üzerinde çalışacağız.” diyerek oturum tamamlanır.

² Sınıfın mevcuduna göre grup sayısını arttırabilir ya da azaltabilir. Ekte yer alan hikâyelerden sınıf için uygun olanlar seçilebilir. Eğer sınıfın mevcudu çok yüksek ya da grupla çalışmak için uygun fiziksel koşullar yoksa uygulayıcı bir ya da iki hikâye kartı seçebilir ve hikâyeleri yansıtarak sorular çerçevesinde konuyu ele alabilir.

³ Uzaktan eğitim sürecinde bu çalışma iki şekilde uygulanabilir:

1. Uygulayıcı grupları ve grupların hangi hikâye kartları ile çalışacağını önceden belirleyerek öğrencileri programda tartışma odalarına yerleştirebilir. Ne yapacakları konusunda yönerge verilir ve sürenin tamamlanmasının ardından tüm sınıf olarak çalışmaya devam edilebilir.
2. Süre gözetilerek hikâye kartlarından bir ya da iki tanesi seçilir ve ekran paylaşımı yapılır. Hikâyenin okunması sonrası kartlarda yer alan sorulara ilişkin öğrencilerin yanıtları alınır ve tartışılır.

FORM 4 AKRAN ZORBALIĞI FARKINDALIK PROGRAMI- ÖĞRENCİ FORMU // HİKÂYE KARTLARI

Hikâye-1

6-F sınıfında öğrenim gören Berk ve Buğra sınıflarına yeni gelen Serdar'a hoş geldin şakası yapmak istediler. Bu şakayı ise Serdar'ın sırasına bebek bisküvisi bırakarak yaptılar. Sınıf arkadaşları bu şakaya gülerken Serdar bu şaka yüzünden ağladı. Serdar'ın ve sınıf arkadaşlarının tepkilerinden güç alan Berk ve Buğra bu bisküviyi her gün sıraya bırakmaya, Serdar'ın sırasına su dökmeye ve çantasını çöpe atmaya başladılar. Sınıftaki diğer öğrenciler bu konuda bir şey yapmadılar.

• Serdar'ın kendisini nasıl hissettiğini düşünüyorsunuz? Sahip olabileceği en az beş duyguyu düşünmeye çalışın.

• Sizce Berk ve Buğra ne hissediyor olabilir?

• Bu duruma şahit olan (izleyen) diğer çocuklar ne hissediyor ve düşünüyor olabilir?

Hikâye-2

Çalışkan bir öğrenci olan Onur, arkadaşları Caner ve Kayhan'dan uzak durmaya çalışmaktadır. Çünkü son zamanlarda bu öğrenciler Onur'u gördüklerinde saçları, gözlükleri, boyu ya da kıyafetleri ile alay etmektedirler. Hatta bazen o yanlarından geçerken inek sesi çıkarmaktadırlar. Caner ve Kayhan sınıfta her zaman onun hakkında fısıldaşmakta, ona değişik yüz hareketleri yapmakta, bazen de masasına hoş olmayan notlar bırakmaktadırlar. Bir şey olduğundan şüphelenen öğretmen sınıfa neler olduğunu sormuş ancak sınıftaki öğrenciler bildiklerini söylememeyi tercih etmişlerdir.

• Onur'un kendini nasıl hissettiğini düşünüyorsunuz? Sahip olabileceği en az beş duyguyu düşünmeye çalışın.

• Sizce Caner, Kayhan ve Tamer ne hissediyor olabilir?

• Bu duruma şahit olan (izleyen) diğer çocuklar ne hissediyor ve düşünüyor olabilirler?

Hikâye-3

Altıncı sınıfa devam eden Yusuf'un başı çok sık belaya girmektedir. Her defasında bunun kendi hatası olmadığını söylemekte, bazen ağlamaktadır. Bu nedenle, Yusuf uyum sağlamayı ve arkadaşları olmasını çok istese de, hiç kimse onun arkadaşı olmak istememektedir. Nehir, Ömer, Demir ve diğerleri Yusuf'u üzmenin kolay olduğunu bildikleri için genellikle Yusuf'un ceketini ve kalem kutusunu saklar, onunla alay eder, hakkında kötü şeyler söylerler. Ayrıca Ömer ve Demir koridorda ya da oyun bahçesinde sık sık ona çarpar ya da onu iterler. Bu davranışlar karşısında Yusuf bazen çok üzülür ve ağlar, bazen de bir şeyler fırlatır, bağırır veya karşılık verir. O zaman da başı belaya girer.

- Sizce Yusuf kendini nasıl hissediyor? Sahip olabileceği en az beş duyguyu düşünmeye çalışın.
- Sizce zorbalık yapanlar ne hissediyor olabilirler?
- Bu duruma şahit olan (izleyen) diğer çocuklar ne hissediyor ve düşünüyor olabilirler?

Hikâye-4

Çağın sınıfındaki çocuklarla arkadaş olmaya çalışsa da arkadaşları onu görmezden gelmekte, onunla alay etmektedir. Doruk, boyu sınıftakilerden daha kısa olan Çağın'a sık sık "bücür", "ufaklık", "sen yanlış sınıftasın", "daha fazla süt içmelisin" diyerek ona takılmakta, rahatsız etmektedir. Ayrıca geçen hafta, matematik dersinde yapılan işlem yarışmasında Doruk, Çağın'a çok yavaş olduğu için yarışmayı kaybettiklerini söylemiştir. Beden eğitimi dersinde ise Çağın'ın topa vurma şeklini taklit ederek onunla dalga geçmiş, diğerleri de bu duruma gülmüştür. Doruk bunu her zaman yalnız olduklarında ya da konuşmayacağından emin olduğu arkadaşlarının yanında yapmaktadır. Bu nedenle Çağın bu durumu öğretmenlerine söylemekten korkmaktadır. Çağın bir süredir okula gelmek istememekte, okulunu ve sınıfını sevmediğini hissetmektedir. Artık derslerine de pek odaklanamamakta, ödevlerini de ihmal etmektedir.

• Sizce Çağın nasıl hissediyor? Sahip olabileceği en az beş duyguyu düşünmeye çalışın.

• Sizce Doruk ne hissediyor olabilir?

• Bu duruma şahit olan (izleyen) diğer çocuklar ne hissediyor ve düşünüyor olabilirler?

Hikâye-5

6-C sınıfından Ece ve Seda isimindeki ikiz kardeşler okulun en popüler öğrencileridir. Teneffüs saatlerinde sınıf arkadaşları olan Pelin'e saçların güzel olmamış, sen çirkinsin, erkek gibisin gibi cümleleri sürekli kullanmaktadırlar. Sınıftaki diğer kız öğrenciler de zaman zaman bu duruma maruz kalmalarına rağmen Pelin hedef alındığında sessiz kalmayı veya Ece ve Seda'yı desteklemeyi tercih ediyorlar. Pelin ne yapacağını bilemez durumdadır, konuşacak birini de bulamamaktadır.

• Sizce Pelin nasıl hissediyor? Sahip olabileceği en az beş duyguyu düşünmeye çalışın.

• Sizce Ece ve Pınar ne hissediyor olabilir?

• Bu duruma şahit olan (izleyen) diğer çocuklar ne hissediyor ve düşünüyor olabilirler?